

ACC. NR M. 12929:1-10.

Landskap: Öland Upptecknare: Fritz Carlsson, Alby Skärelöv
Härad: Möckleby Berättare: " "
Socken: Hulterstad Berättarens yrke: f. d. hem. ägare
Uppteckningsår: 1953 Född år 1881 i Stenåsa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hv arandeskap, förlossning, barnsäng och
kyrktågning.

s. 1-10.

LUF 96.

Skriv endast på denna sida

L. M. F. 96

ACC. N:R M. 12929:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Detta gämnar för tiden omkring, eller närmast före
Rebecka Räfte och för somatönder och handturkar.
Man ville gärna ha barn. Man trodde än antalet
var förhövet lämat. I villings- och trillings-
förelser togos med jämmod, kände med bekymmer
för födan. Man ville nog helst ha pojkar, men
om man får 2 eller 3 pojkar, vider man nog ha en
flicka också. Om äktenskap blev barnlösa
ansågs ofruktbarheten bero på kvinnan
Några åtgärder för att avhjälpa ofruktbarheten
har jag ej hört uttalas. Tid, eller plats för
sammanlagte hade nog ingen betydelse här
för dem som önskade, men ej flugo barn.
I de flesta äktenskap kom det första barnen
cirka en år efter äktenskapets ingående. Vanliga
åldern för förtidigast hon ansågs vara 24 år och
det borde vara 2 år mellan barns ingång

Luf 96

D

Man kunde talas om att fästa avbröt havandeskap
genom bytande av tunga bärda, nedhoppning
från upphöjda föremål, borttagande av "Slip gån"
= det som stiftes av slipstenen. Någon gammal
gumma fanns som gav råd och anvisningar att
arbeta havandeskap. Operativa ingrepp kördes ej
av. Det ansågs mycket betydligt att ej låta barnet
komma till världen, när det var avlat.
Det var mycket vanligt, att äktenskap-som
annars ej blivit av - ingicks när kvinnan
förstod att hon var med barn. Utom äkten-
= skapliga barn - som allmänt kallades "horungar"
fick vida för moderns fetsky under hela
sin uppväxt, de var alltid redde över axeln.
Modern fick - åtminstone när hon ej kunde det
keta "hora" fadern deremot, var det ingen
anmärkning på.

L

D

Harvandeskeperi

Om en gravid kvinna säger
 det att hon var "sjöck" "på det viset" eller
 "med barn" En harvande kvinna talade aldrig
 om att hon väntade barn. Kvinnorna visste nog
 rätt väl när förlossningen kunde väntas, man
 räknade med 9 månader efter menstruationens
 upphörande: det sattes också "hon väntar sig"
 Det hordes ej antalas att man försökte utrona
 det väntade barnets kön. Det förekom aldrig att
 kvinnan undersöktes någon gång under harvande-
 = skeftiden. Arbetet och kroppsrörelserna var
 det samma under graviditeten som annars. Någon
 speciell hygien förekom ej heller, och hon åt
 vanlig hvar mans kost. Hon försökte så länge
 som möjligt döja sin tillstånd. Hjölarna
 syddes längre fram än vanligt. Hon sydde en stort
 förkläde, som räckte från bakken till fötterna.
 grossklädnad och grossförkläde, och härmed

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

5

var tillståndet roligt. Den gifta kvinnan bemöttes
 med aktning, och behandlades af sin amma och hon
 skötte sina sysslor i hemmet som vanligt.
 När hon "dåltade sig" ordnade hon med
 bakning och träna, till den decka som barnsängens
 tog. Den ogifta gravida kvinnan blev bostad
 hemmån. Hade hon plats som "piga" i en
 bondgård. Blev hon ofta uppsagd, och fick då
 flytta hem till sina färingar för andra, om hon
 hade sådana och då blev det ej roligt för
 henne. De blivande mödrarna, värdeligt de
 förstföderskorna, sydde alltid när de soro tillsammans
 "berusbläder" som alltid gömdes undan om
 någon kom in i rummet. Jaggar tog ej fram
 för än barnet var fast. Förlossningshjelp tillades
 hos barnen hem, om sådan fanns närheten, i amman
 fan hos någon gravkvinnas, det fanns sådana som
 ofta vikertrades för barnarskans

4

De som inte själva hade hästar och skjuts, tingade sådana hos någon bond, eller småbrukare som hade häst. Det hände i min barndom, att en äkte man, när nordstormen rasade (Ålandsfäst) måste hemta hjälp till sin hustrus förlorning. Någon skjuts kunde ej komma fram i de höga snödrivarna. Han måste gå i svårhet cirka 8 a 900 meter till en gammal som brukade tjuntgöra vid bermbörd. Gammeln kunde inte komma till hjälp på annat sätt än att mannen fick sväpa in henne i en täcke, och bära henne hem till sin väntande maka. Mirfan fick nog till stor del hemkomstiga. Det har berättats att de begravde på kyrkogården under natten. Så någon gick över tiden hördes ej berättas.

Förlorningen berättades berättat arbetet förlorning och skedd, om det var en gift kvinna - i den äkte bängen. Den äkte mannen måste då

flytta till en annan sång, som folkhusmannen köpt
till "Baggbrännen", förlovningssummén var det
kombinerade vardagssummet och sångkammaren
i fästiga hem, även kök och matrum. Vid
förlovningen måste - om det skedde den bestä-
mde tiden - eldas och finnas varm vätska
tvättfat och handdukar samt stearinljus
i stället för den vanliga osända fotografilampan
eller kanske kombinerad med denna.
Om barns ängs brömmen var song, och hennes
moder ledde och fanns i närheten var hon, jämte
den som skulle fungera som barnmorska när-
varand, eller kvinnans gifta syster. De hade
vardagskläder på även barnafadern skulle
närvara, men ej några barn. De utexaminerade
barnens barn avsköts av kommunen men
uppgår 5 kr. ersättning vid varje förlovning
och mera jämte en betald värdst onera

ACC. N:R M. 12929:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

förlorningstidning var liggande, om den våddades
på något särskilt sätt är ej bekant. Nå något
särskilt plagg skulle läggas i sängen har ej förts.
Den födande kvinnan var endast icke lädd nolltimmet.

På den tiden gjordes nog ingenting för att
underlättas förlorningens arbetet för kvinnan.

Om barnet låg fast eller komplikationerna tillstodde
och barnmorskan ej sjötv kunde reda upp saken
tillräckades läkare. Nå barnet fick tagas med
lång omtyckelse. Medhjälparna tvättade händerna
och även barnföderns händer med tvål
och vatten. Under väntetiden dracks kaffe.
Under de svåraste plågorna uppmuntrade
barnmorskan kvinnan att skrika högt. Att
skulle lindra. Maken skulle sitta om henne
i den svåra stunden. Nå verkarna skulle över-
föras på fadern har ej förts.

Barnmorskan tog emellertid barnet, och bliffr av

navelsträngen, som ej tillvaratogs. Barnmorskan
 badade barnet omedelbart efter födelsen.
 Vattnets temperatur något högre än kroppsvärmen.
 Ingen termometer användes. Barnet vårdades på
 en betsonan, inkrutet i en handduk eller
 pläd. "Soptes" sedermera av barnmorskan och
 gavs till modern med en lyckörskan. Det barn
 som föddes med "segerfirva" ansågs få lycka
 i livet. Goda vännen och släktingar kommo, uten
 inbjudan för att se barnet. Men endast kvinnorna
 kommo, och medhade något godt till den
 nyblivna modern. Barnsängskvinnan ansågs
 som på något sätt oron och gick ej utanför
 gården för att efter beaktagningen. Den nybliv-
 na modern hade ingenting särskilt att iakttaga.
Beaktagning till "tagas i byrån" skedd
 aftast och samtidigt med d. 22. d. 23 och 24
 efter förtagningen, barnet blev oarsen.

Mannen byråstogs ej. Byråstagsningen skedd efter
 dopakten. Byråstagsningen skedd i förväg
 anmälas hos Byråherden av mannen.
 Det var brukligt att maningar till byrkan en
 pröving för - som det heter i prövande härav -
 för sin künfturs byråstags förlossning av barns börd.
 Vid byråstagsningen var kvinnan alltid svart-
 i kläder. Hon hade ringa sårs kända följarelagare,
 När byråstagsningen skedd i byrkan. Skedd det för
 goda högmässan, evarefter kvinnan oftast
 avsläpade sig. Byråstagsningen ägde rum i
 byrkans kor, och kunde då hållas av flera byrå-
 stags samtidigt. Någon rangordning förekom ej, men
 de fattiga stån sig alltid efter. Ofta skedd
 såväl dopet som byråstagsningen i hemmet.
 Någon bjudning i byrkan förekom ej.
 Ogifta kvinnas byråstagsning fick ej ske
 utan i hemmet eller i byrkans kor, utan

ACC. N:R M.

12929:10.

måste ske mest tillförlitligt; kyrkan & akerstiga.

Skivorna som från skivorna kyrkans

Thyrtatagningens bruket fortfares ännu här på orten
men är numera i något trån.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10

S